

Wandeling 15

Nederwetten, Breugelse Beemden en Hoodonk (6,5 of 9,5 km)

Eindelijk een dag dat er een (mager) zonnetje schijnt. Hoog tijd om een verkenning voor een wandeling te doen. 'Noord' is aan de beurt. Nederwetten is een goed uitgangspunt voor een tocht door een mengsel van historie en natuur.

De (levende) historie begint al bij het vertrekpunt. Het fietserscafé beschikt namelijk over een beugelbaan. Deze verleiding is op dit uur van de dag echter niet beschikbaar. Ook de kerk is dicht, dus de Heilige Lambertus doet voorlopig niet mee. Dit ondanks het feit dat hij onder andere ook de patroonheilige van de laarzenmakers is – in het saksisch zijn dat 'stevens'. Toch maar op pad, in oostelijke richting, en direct is er een wonderlijke combinatie van gebouwen: nummer 44 (de pastorie), 42 (school) en 40 (een huis met 'ijsmutsdak'). Ook het cafégebouw aan de overkant mag er zijn.

Linksaf de Bloemhofstraat in, deze gaat over in de Nieuwervensestraat. In een voortuin daar staat een toverhazelaar in vol, geel ornaat. De Eikelkampen (hier

Beugelen was in de middeleeuwen wijd verspreid in de Nederlanden. Nu wordt deze sport alleen beoefend in oostelijk Noord-Brabant en Belgisch en Nederlands Limburg. Het speelveld is een lemen vloer van 5 bij 10 meter. Een bal van ongeveer 4 kilo moet door een metalen ring worden geslagen, op 7 meter van de startlijn, met behulp van een soort schep (de 'sleger'). Dit lijkt simpel, maar is het niet: de ring is nauw en achter het veld ligt een 'goot' die een bal letterlijk buitenspel zet.

Het spel wordt gespeeld door twee spelers. Tactieken kunnen zowel offensief zijn ('direct door de ring') als defensief (tegenstander in een ongunstige positie brengen of in de goot kaatsen). Precisie en inzicht in mechanica zijn vereist. Het spel staat op de UNESCO werelderfgoedlijst. Bij Eindhoven in de buurt zijn er beugelbanen in Dommen, Heeze, Leende, Hoogeloon, Liempde en Nederwetten.

vlakbij is de bushalte) oversteken, recht door het pad op naar het stroomgebied van de Hoodonkse Beek. Wonderlijk genoeg heet dat echter Breugelse Beemden. Bij het informatiebord word ik opgewacht door een luidruchtig concert van kwetterende winterkoninkjes. Het moeten er immers veel zijn maar ik zie er maar heel weinig. Ik ga zitten en luister.

Na 10 of 15 minuten ga ik toch recht door. Het pad maakt een paar haakse bochten maar de route naar het gehucht Stad van Gerwen is eenduidig. Eerst is er populierenbos. Doordat in dit – inmiddels beschermde – gebied de waterstand is verhoogd zien de bomen er een beetje verdrongen uit. Het elzenbroek verderop is echter welvarend. Ook hier is de lente in aantocht: veel elzenkatjes en ook katjes van her en der aanwezige hazelaars trekken zich niets aan van de nog lage temperatuur. Die is nog altijd nauwelijks boven het vriespunt; het voordeel hiervan is

Beemden waren laaggelegen gebieden die in de winter af en toe onder water kwamen te staan, met slibafzetting als gevolg. Dit was de basis voor een rijke begroeiing in de weilanden, de broekbossen en de hakhoutpercelen. De regulering van de waterstand in de Dommel kan niet meer worden teruggedraaid, maar verder is de oude situatie hier zo goed mogelijk hersteld. Er zijn houtsingels aangelegd en poelen uitgegraven. Kikkers, padden en watersalamanders zijn weer helemaal terug; ook is er een rijke variëteit aan libellen. Zelfs de ijsvogel voelt zich hier weer thuis. Natuurbeheer is hier vrijwilligerswerk: wilgen knotten, hakhout uitdunnen en de poelen eens in de zes jaar vrijmaken en uitgraven. Additionele spierkracht is nog steeds welkom!

Vertrekpunt: vanaf de kerk in Nederwetten

Parkeren: parkeerplaats voor fietserscafé 'De Kruijk', naast de kerk

Openbaar vervoer: buslijn 260 (let wel: deze loopt van NS-station Best naar busstation Nueneen, eenmaal per uur, alleen op werkdagen). Uitstappen bij de halte Nieuw Eervensestraat in Nederwetten en daar aansluiten op de wandelroute.

De totale wandeling is 9,5 km (GPS-spoor: PVGE 15b), maar u kunt dit verkorten tot 6,5 km (GPS-spoor: PVGE 15a) door te vertrekken van de parkeerplaats aan de weg Nueneen – Son, oostelijk van wandelknooppunt 42 (of vanaf bushalte Hoodonk van lijn 260 (GPS-spoor: PVGE 15a OV aanloop: 0,4 km)). Vandaar sluit u bij de wandeling aan via de Nieuwlandseweg (begint aan de overkant bij de parkeerplaats), recht door en rechts het zandpad op, en bij het Wilhelminakanaal loopt u over de zuidelijke kanaaldijk in plaats van de noordelijke.

Nog duidelijk winter

dat het pad nog enigermate bevroren is en er dus nog weinig modder is.

In dit moerasgebied liggen ook wat hogere gedeelten. Het verschil is maar 50 tot 70 cm maar onmiddellijk gaat de begroeiing over van hoofdzakelijk elzen naar hoofdzakelijk eiken. Ik bekijk of een menselijke hand aan deze 'scheiding der geesten' heeft bijgedragen. Dit is niet het geval, er moet dus zoiets als 'Darwinisme op de vierkante meter' zijn.

Stad van Gerwen is een gehucht, het is nooit een stad geworden (Gerwen zelf trouwens ook niet). Eerlijke mestgeur komt je hier tegemoet – voor zover mest-

Elzenkatjes

geur eerlijk kan zijn – het herinnert wel aan vroeger tijd. Linksaf bij wandelknooppunt 13, rechtsaf bij de kanaaldijk, de brug over en meteen links.

Ik loop liever langs de noordkant van het Wilhelminakanaal in plaats van de zuidkant. Zo kan ik het buurtschap Olen bezoeken (oude boerderijen), er is leukere begroeiing en een beter uitzicht op de kerk van Breugel. Verderop spelen ook de merkwaardige zandbulten in het terrein en jeugdsentiment (naar schepen kijken bij de Hooidonkse brug) een rol in mijn overwegingen. Olen laat ik toch maar even liggen, de begroeiing is nog steeds mooi en de kerk van de Heilige Genoveva te Breugel koestert zich in een kortstondige vlaag van de zon. De zandbulten blijven apart en voor jeugdsentiment is geen plaats meer – vandaag geen schepen.

De Hooidonkse brug over en aan de zuidkant weer even terug in de richting Stad van Gerwen. Na 150 meter de kanaaldijk af het weidegebied in. Pony's met lange haren, zodat ze niets lijken te kunnen zien. Links een wilde appelboom die verweesd in dit lage land staat; van schrik vergeet ik een foto te maken. Verderop lijkt het pad rechtdoor te gaan; voor de eik waar te veel takken van afgezaagd zijn echter linksaf een wat nondescript weggetje op. Aan het eind daarvan rechtsom, linksaf loopt het dood in weilanden en mooie bospercelen. De grote conifeer die steeds aan de horizon te zien is blijft onbereikbaar. Dan maar verder over rechts; de Hooidonkse beek over naar het gehucht Heerendonk. Brabantse knollen in de wei, een aardig gezicht.

De inmiddels verharde weg blijven volgen. Bij een haakse bocht naar links, rechtsaf de Nieuwlandweg op. Aan het eind oversteken en rechts. Vanaf wandelknooppunt 42 een kleine excursie noordwaarts naar de Hooidonkse watermolen. Deze is een beetje te perfect gerestaureerd en daarom minder fotogeniek. In plaats daarvan knotwilgen en paarden of combinaties daarvan genomen; hier is het nog duidelijk winter. Ook bekijk ik het terrein waar de priorij van Hooidonk stond. De kapel van nu is kitscherig, het verhaal dat erbij hoort echter intrigerend. De kruis-

Knotwilgenland

Knollen bij Heerendonk

weg rond het veld is mooi, maar is ten prooi gevallen aan zinloze vernieling.

Terug naar de driesprong en ditmaal rechts de Hoekstraat in. Rechts een mooi Dommellandschap, links een lelijke nieuwbouwwijk. Voor de bocht in de weg is er de mogelijkheid om rechtsaf te slaan om de toren van de oude Lambertuskerk van dichtbij te bekijken. In het fletse zonlicht en aan deze kant van de Dommel een duidelijk ander perspectief dan bij wandeling 5. Het is ook wisselend: volle zon, dan weer zon achter wolken, blauwe lucht, wazig, helder, het gaat maar door.

Terug naar het vertrekpunt. 'De Kruijk' is in deze nadagen van Carnaval nog

Het wonder van Hooidonk. De priorij van Hooidonk stamt uit 1146 en werd bewoond door nonnen afkomstig uit adellijke kringen. Daardoor was er een connectie met kruisvaarders en op die manier zou een stukje hout van het kruis van Golgotha hier zijn beland. Niet iedereen geloofde dat. Daarom werd besloten om een test te laten uitvoeren. Op 4 september 1244 was het zover. Bonifatius, een gewezen bisschop van Lausanne, liet het stukje hout voorzichtig zakken in een met water gevulde schaal. Het zonk onmiddellijk. Ook bij een tweede en een derde keer bleef het niet drijven. Na de derde proef werden er bovendien kleine bloeddruppeltjes op het hout gesignaleerd. Aan de echtheid was nu geen twijfel meer. Na de Reformatie werd het stukje hout naar Rolduc gebracht en raakte in vergetelheid maar het dook in 1793 weer in Waubach op. Na eindeloze discussies wie nu de rechtzeggende, was werd het in 1952 in tweeën gedeeld, en één helft kwam terug in de kerk van Nederwetten.

steeds dicht en ik zal mij op een andere manier moeten laven. Water uit een meegebracht flesje kan ook. Koud. Snel naar huis!

Ab Stevels / Cor Luijks

Net als Delft heeft Nederwetten een oude en een nieuwe kerk. De oude Lambertuskerk stamt uit 1244; in 1442 werd op dezelfde plaats bij de Dommel een grotere kerk neergezet die uiteindelijk tot 1898 dienst heeft gedaan. Het schip is toen afgebroken; alleen de toren bleef staan. De klokken zijn in 1920 weggehaald. In 1938 waaide de spits van de toren; pas in 1994 nam men conserveringsmaatregelen om dit deel van de oude kerk te behouden.

De 'nieuwe' kerk stamt uit 1898. Behalve laarzenmakers mogen ook linnenwevers, houtbewerkers, metselaars, gewone schoenmakers, boeren, tandartsen en chirurgen op bescherming van de Heilige Lambertus rekenen. Ook standvastigheid en huwelijksrouw hebben zijn aandacht. In de kerk is een reliekhouder met het stuk kruishout uit Hooidonk en een wijwatervat met daarop een hert. 'Der jacht ontkomen', zoals de psalmist zegt?

